

Åkvikmyra, Vefsn kommune



Vurdering i henhold til rødlista for naturtyper

Gunn-Anne Sommersel og Geir Arnesen

Åkvikmyra, Vefsn kommune

Vurdering i henhold til rødlista for naturtyper

Ecofact rapport 115

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Sommersel, G.-A. og Arnesen, G.: Åkvikmyra i Vefsn – Vurdering i henhold til rødlista for naturtyper. Ecofact rapport 115. 9 s.
Nøkkelord:	Høymyr, rikmyr, myrtype, europavei 6, Naturtyper i Norge (NiN)
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-113-7
Oppdragsgiver:	Statens Vegvesen
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Ingve Birkeland
Prosjektmedarbeidere:	Gunn-Anne Sommersel
Kvalitetssikret av:	Ingve Birkeland
Samarbeidspartner:	
Forside:	Foto: Geir Arnesen

www.ecofact.no

Innhold

1 FORORD	1
2 SAMMENDRAG	2
3 INNLEDNING	3
4 UNDERSØKELSESONRÅDET	3
5 METODE OG RESULTATER	4
5.1 KLASSIFIKASJON OG RØDLISTEVURDERING	4
5.2 VERDIVURDERING	5
6 SKRIFTLIGE KILDER.....	7
7 ANDRE KILDER	7
8 ARTSLISTE OVER KARPLANTER REGISTRERT I 2009 OG 2011	8

1 FORORD

I forbindelse med utredningsarbeidet for ny E6 i Vefsn har det blitt stilt spørsmål om hvorvidt myrkomplekset Åkvikmyra ved Fustvatnet har elementer som kan klassifiseres som sentrisk høymyr som er en rødlistet myrtype i henhold til den nye rødlista for naturtyper som kom våren 2011. På oppdrag fra Statens Vegvesen har derfor Ecofact utført et arbeid med tanke på å avklare dette spørsmålet, samt å beskrive Åkvikmyra i henhold til det nye klassifiseringssystemet for natur ”Naturtyper i Norge” (NiN). Dette er et svært omfattende system med en rekke nye begreper og betegnelser som krever et visst minimum av erfaring for å bruke. Vi har ikke tatt med en presentasjon av systemet her, da det ville blitt alt for omfattende. For lesere som vil lære mer om NiN henviser vi til Artsdatabanken sitt nettsted.

Arbeidet bygger på felldata frembrakt under befaringer 29. juli 2011 og 10. juli 2009. Feltarbeidet er utført av Cand. Scient Gunn-Anne Sommersel i 2011 og Geir Arnesen i 2009. For å få en så god som mulig beskrivelse av myrkomplekset har vi også rådført oss med professor Karl-Dag Vorren ved Universitetet i Tromsø som er ekspert på skandinaviske myrtyper. Vi er svært takknemlige for de avklaringene han har bidratt med. Kontaktperson for oppdragsgiver har vært Børge Johnsen som skal ha takk for et godt samarbeid.

Tromsø
15. september 2011

Gunn-Anne Sommersel

2 SAMMENDRAG

Beskrivelse av oppdraget

Oppdraget består i å avklare om myrkomplekset Åkvikmyra i Vefsn kommune, Nordland fylke kan klassifiseres som en av undertypene til gruppen "sentrisk høgmyr" og dermed rødlistet i henhold Norsk rødliste for naturtyper 2011. Videre er det foretatt en verdivurdering av området.

Datagrunnlag

Befaringer foretatt 29.juli 2011 og 10. juli 2009.

Konklusjon

Drøyt halvparten av komplekset Åkvikmyra må klassifiseres som en platåhøymyr som er blant de myrtypene som ligger under gruppen sentrisk høgmyr. Denne naturtypen regnes som VU (sårbar) i følge Norsk rødliste for naturtyper 2011. Alle andre myrer som ikke er omfattet av mer spesielle vurderinger er også rødlistet i kategori NT (nær truet). På bakgrunn av dette vurderes de delene av Åkvikmyra som kan klassifiseres som platåhøymyr og rikmyr å ha verdi B, mens resten av myra har verdi C eller mindre.

3 INNLEDNING

Det foreligger planer om ny E6 i Helgeland. I den forbindelse er det mulig at Åkvikmyra i Kulstadalen, kan bli berørt. I forbindelse med utredningsarbeidet og samtidig førstegangs utgivelse av en rødliste for naturtyper (Lindgaard og Henriksen 2011) har det kommet spørsmål om hvorvidt myrkomplekset Åkvikmyra kan klassifiseres som en av de rødlistede kategoriene, og da spesielt en høymyrtype. Arnesen (2009) nevner at Åkvikmyra har elementer av høymyr på grunn av det fallende terrenget vekk fra myra langs myrkantene. I dette nye arbeidet har vi utført en beskrivelse av myra i henhold til det nye klassifiseringssystemet for naturtyper "Naturtyper i Norge" (NiN), samt vurdert myrkomplekset Åkvikmyra i forhold til den nye rødlista for naturtyper (som er basert på NiN).

4 UNDERSØKELSESOMRÅDET

Undersøkellesområdet er det om på kartet er avmerket som Åkvikmyra (Fig. 1).



Figur 1. Åkvikmyras plassering i regionen, nær østenden av Fustvatnet.



Figur 2. Flybilde av myrkomplekset Åkvikmyra. Tilsigsområdet i nordøst sees tydelig. Kilde: Norge i bilder.

5 METODE OG RESULTATER

5.1 Klassifikasjon og rødlistevurdering

I klassifikasjonssystemet for naturtyper (NiN) er våtmarkssystemer delt inn på to ulike måter. Dette fordi våtmarkssystemer ofte har variasjon både på landskapsdelnivå og på natursystemnivå. Alle myrer tilhører landskapsdelhovedtypen ”våtmarksmassiv”. Denne hovedtypen er rødlistet i kategori NT (nær truet) på grunn av nokså sterk tilbakegang i forekomstareal og forringelse av tilstand. Den andre inndelingen av myr er innenfor natursystemtyper, som har liten relevans i forhold til rødlista for naturtyper.

Store deler av Åkvikmyra er en høymyr. Den har en tydelig høymyrskråning som skråner vekk fra den åpne myrflata bortsett fra i nordøst der hvor det er tilsig, og mot sør, der det er en liten kolle. Skråningen er bevokst med spredte furutrær (Fig. 4). Den store sentrale flaten er imidlertid relativt lite hvelvet uten regelmessig anordning av myrstrukturene (tuer og høljer). Se forøvrig figur 2. I tilsigsområdet i nordøst er det arealer som kan betegnes som jordvannsmyr (Arnesen, 2009).

Professor Karl-Dag Vorren ved Universitetet i Tromsø opplyser at høymyrer på innlandet generelt har svak hvelving. Dette henger sammen med at høymyrer i denne

regionen under en periode i relativt nær fortid (trolig under den såkalte lille istid som forårsaket en rekke klimarelaterte episoder under middelalderen) ble erodert ned til et nivå, og har dermed i ettertid fått en lite hvelvet overflate som er vesentlig nyere enn den opprinnelige myrformen. Åkvikmyra har derfor fått et såkalt ”høyplan” med strengtuer og høljer som ligner på det en finner på en fattigmyr/rismyr.

Alle høymyrer klassifiseres til landskapsdelgrunntype 5 (høymyr og terrengdekkende myr). I rødlista for naturtyper er blant annet de sentriske høymyrene rødlistet i kategori VU (sårbar). Dette vil si torvmarksformene konsentrisk og eksentrisk høymyr, samt platahøymyr. Åkvikmyra har som nevnt flate sentrale deler og mangler regelmessig struktur på høljer og tuer. Det virker derfor klart at den skal føres til kategorien platahøymyr (VU).



Figur 3. Åkvikmyras høymyrskråning mot vest, og høyplan (innfelt). Foto: Geir Arnesen.

5.2 Verdivurdering

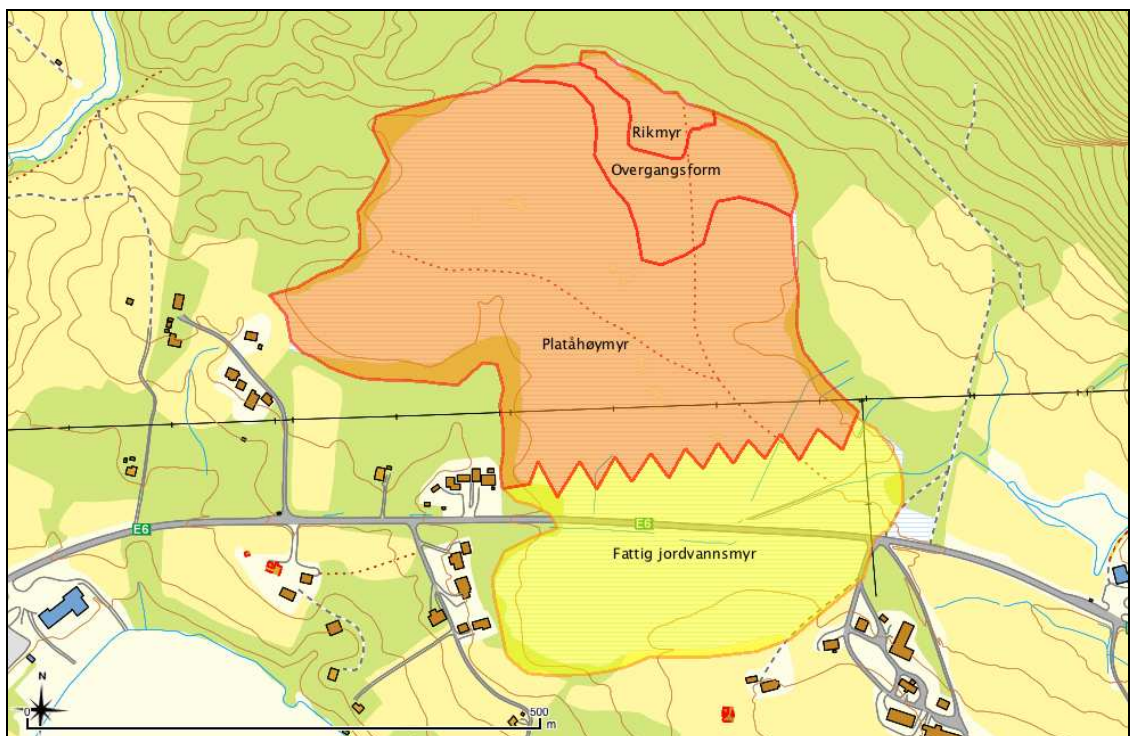
Per i dag er det ingen litteratur eller metodikk som beskriver hvordan den nye rødlista for naturtyper skal inkorporeres i en verdivurdering tilsvarende den som er beskrevet i DN's håndbok nr 13 og Vegvesenets håndbok nr. 140. DN's håndbok nr 13 er imidlertid under revisjon, og arbeidet med å implementere rødlistede naturtyper har så vidt startet. En endelig versjon vil imidlertid neppe være klar før tidligst i 2013.

For å gjøre en vurdering av naturtykelokaliteten Åkvikmyra har vi i samråd med arbeidsgruppa som reviderer DN's håndbok nr 13 (Geir Gaarder og Ingerid Angell-Petersen pers. medd) bestemt oss for å bruke samme resonnement som ved bruk av rødlista for arter. I henhold til en slik logikk har Åkvikmyra verdi B fordi myrkomplekset har forekomst av naturtyper som er klassifisert som NT (ulike myrtyper) og VU (platahøymyr).

Forekomst av naturtyper har likevel noen tilleggsdimensjoner som forekomst av arter ikke har, og som er med på å nyansere verdivurderingen. Det er forhold som tilstanden med henhold til inngrep, samt størrelse og velutviklehet. Dette er variasjon som kommer til å bli adressert i ny metodikk, men som ikke er klart per i dag. I det følgende har vi derfor brukt vårt faglige erfaringsgrunnlag for å komme frem til rett verdi. Det understrekes at våre konklusjoner ikke nødvendigvis er sammenlignbare med fremtidige vurderinger som blir gjort i henhold til ferdig utviklet metodikk.

Åkvikmyra er et myrkompleks av en relativt betydelig størrelse (200 daa), og det er drøyt halvparten av dette arealet som har typisk preg av platahøymyr (VU). Områdene sørover fra litt nord for dagens E6 samt områdene helt i nordøst har som nevnt jordvannspreg. En betydelig størrelse og en velutviklet utforming av en naturtype som er klassifisert som VU er med på å styrke verdien.

Inngrepssituasjonen i myrkomplekset er ikke ubetydelig og omfatter i første rekke veitraséen til dagens E6, en mindre kraftlinje som krysser rett over myra og noe grøfting i de sørøstre delene. Veitraséen og grøftingen i sørøst har trolig hatt stor innvirkning på vannhusholdningen i de relativt ordinære fattigmyrsområdene (NT) i sør, noe som er argumenter som peker i retning av redusert verdi. Kraftlinja krysser over de høymyrspregede delene av myra. Dette er likevel et begrenset inngrep som neppe har hatt nevneverdig virkning verken på grunnvannet eller det biologiske mangfoldet på denne delen av myra. Høymyrsdelen (VU) av myrkomplekset er derfor så å si intakt med sammenhengende høymyrsskråninger og et relativt upåvirket høyplan (Fig. 3). Det samme gjelder rikmyrsområdene (NT) i nordøst.



Figur 4. De ulike naturtypene i Åkvikmyras kompleks i hht. NiN. Gul farge er liten verdi (C eller mindre), og oransje farge er middels verdi (B). Taggete avgrensning antyder en diffus grense.

Vår vurdering er derfor at de nordlige 2/3 av myrkomplekset Åkvikmyra i hvert fall har verdi B (regional verdi), og at de sørlige mer påvirkede delene har verdi C eller mindre (lokal verdi eller mindre).

6 SKRIFTLIGE KILDER

Arnesen, G. 2009: Botaniske kartlegginger ved Åkvik i Vefsn i forbindelse med ny trasé for Europavei 6. Ecofact rapport 45-2009. 10 s.

Moen, A. og Øien, D.I., (2011). Våtmark – I: Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. *Norsk rødliste for naturtyper 2011*. Artsdatabanken, Trondheim.

Direktoratet for naturforvaltning (1999): *Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold*. DN-håndbok 13-1999.

Halvorsen, R., Andersen, T., Blom, H.H., Elvebakk, A., Elven, R., Erikstad, L., Gaarder, G., Moen, A., Mortensen, P.B., Norderhaug, A., Nygaard, K., Thorsnes, T. & Ødegaard, F. 2009. Naturtyper i Norge (NiN) versjon 1.0.0. – www.artsdatabanken.no (2009 09 30).

Moen, A. 1998: Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss. 1-199.

7 ANDRE KILDER

Professor Karl-Dag Vorren, Universitetet i Tromsø.

Naturtyper i Norge: <http://www.naturtyper.artsdatabanken.no>

8 ARTSLISTE OVER KARPLANTER REGISTRERT I 2009 og 2011

Vitenskapelig navn	Norsk navn
<i>Alnus incana</i>	Gråor
<i>Andromeda polifolia</i>	Kvitlyng
<i>Betula nana</i>	Dvergbjørk
<i>Betula pubescens</i>	Bjørk
<i>Calamagrostis neglecta</i>	Smårørkvein
<i>Calamagrostis phragmitoides</i>	Skogrørkvein
<i>Calluna vulgaris</i>	Røsslyng
<i>Carex buxbaumii</i>	Klubbestarr (rikmyr)
<i>Carex flava</i>	Gulstarr (rikmyr)
<i>Carex lasiocarpa</i>	Trådstarr
<i>Carex limosa</i>	Dystarr
<i>Carex nigra</i> ssp. <i>junceae</i>	Stolpestarr
<i>Carex panicea</i>	Kornstarr (rikmyr)
<i>Carex pauciflora</i>	Sveltstarr
<i>Carex rostrata</i>	Flaskestarr
<i>Chamaepericlymenum suecicum</i>	Skrubbær
<i>Comarum palustre</i>	Myrhatt
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Engmarihånd (rikmyr)
<i>Dactylorhiza maculata</i>	Flekkmarihånd
<i>Deschampsia cespitosa</i>	Sølvbunke
<i>Drosera longifolia</i>	Smalsoldogg
<i>Drosera rotundifolia</i>	Rundsoldogg
<i>Empetrum nigrum</i> sl.	Krekling
<i>Equisetum fluviatile</i>	Elvesnelle
<i>Equisetum palustre</i>	Myrsnelle
<i>Eriophorum vaginatum</i>	Torvull
<i>Filipendula ulmaria</i>	Mjødurt
<i>Juncus filiformis</i>	Trådsiv
<i>Juniperus communis</i>	Einer
<i>Luzula multiflora</i> ssp. <i>frigida</i>	Seterfrytle
<i>Melampyrum pratense</i>	Stormarimjelle
<i>Melampyrum sylvaticum</i>	Småmarimjelle
<i>Menyanthes trifoliata</i>	Bukkeblad
<i>Molinia caerulea</i>	Blåtopp
<i>Narthecium ossifragum</i>	Rome
<i>Oxycoccus microcarpus</i>	Småtranebær
<i>Parnassia palustris</i>	Jåblom
<i>Pedicularis palustris</i>	Vanlig myrklegg (rikmyr)
<i>Phalaris arundinacea</i>	Strandrør
<i>Phegopteris connectilis</i>	Hengeving
<i>Picea abies</i>	Gran
<i>Pinguicula vulgaris</i>	Tettegras
<i>Pinus sylvestris</i>	Furu
<i>Potentilla erecta</i>	Tepperot
<i>Rubus chamaemorus</i>	Molte
<i>Salix glauca</i>	Sølvvier
<i>Salix myrsinifolia</i> ssp. <i>borealis</i>	Setervier
<i>Saussurea alpina</i>	Fjelltistel

Vitenskapelig navn**Norsk navn**

Scheuchzeria palustris	Sivblom
Selaginella selaginoides	Dvergjamne (rikmyr)
Trichophorum alpinum	Sveltull (rikmyr)
Trichophorum cespitosum	Bjørneskjegg
Trientalis europaea	Skogstjerne
Vaccinium microcarpum	Småtranebær
Vaccinium myrtillus	Blåbær
Vaccinium uliginosum	Blokkebær
Vaccinium vitis-idaea	Tyttebær